

Aktuell information om organdonation och transplantation i Sverige 2023

PRESSKIT

Statistik och information hämtad från Socialstyrelsen, Scandiatransplant och GODT (Global Observatory on donation and transplantation).

Se www.merorgandonation.se/statistik för mer statistik

Rekordmånga donatorer 2022

206 stycken

Rekordmånga organdonatorer

Förra året, 2022, hade Sverige rekordmånga organdonatorer. 206 personer donerade organ efter sin död under förra året, det är en ökning med 14 stycken från föregående år (2021) som också det var ett rekordår. 734 personer kunde tack vare organdonation bli transplanterade under 2022.

Sverige har den högsta viljan i världen, nästan nio av tio uppper att de vill donera sina organ.

Två grundläggande kriterier för att någon ska kunna bli organdonator efter sin död i Sverige är att man:

- avlider på en intensivvårdsavdelning,
- behandlas med respiratorbehandling.

Två donationsmetoder i Sverige

I Sverige finns det sedan några år tillbaka två donationsmetoder, donation efter primär hjärnskada (DBD) och donation efter cirkulationsstillestånd (DCD). Färre organ kan tillvara tas för donation vid DCD-donationer, vilket också innebär att färre personer blir transplanterade vid dessa donationstillfällen. Förra året kunde 47 personer donera organ tack vare DCD som donationsmetod, vilket är en ökning med 20 personer mot föregående år. DCD innebär att donationen sker efter cirkulationsstillestånd. Det är en metod som började tillämpas i Sverige för fem år sedan. 159 personer donerade organ genom DBD som donationsmetod.

Minskning av antalet levande njurdonatorer

2022 var det 99 personer som donerade en njure som levande donator, vilket tyvärr är en minskning med 19 personer mot 2021. Av dessa kunde 4 st levande njurdonationer genomföras tack vare njurbytesprogrammet STEP.

Den nya lagstiftningen

Organdonation är en komplex fråga, och det är många faktorer som samverkar. För att lösa bristen på organ i Sverige, behövs en kombination av förändringar och förbättringar inom flera områden. Donationsverksamheten är beroende av en rad olika faktorer utöver professionens expertis och kunskap, där lagstiftning och tydligt regelverk är de enskilt viktigaste förutsättningarna för en fungerande donationsverksamhet. 1 juli 2022 trädde en ny donationslag i kraft i Sverige. Den nya lagen är en kodifiering av praxis vid organdonation och ger sjukvården den tydlighet som krävs för att kunna tillmötesgå den utbredda donationsviljan i landet.

En ny lagstiftning har varit en av de viktigaste förändringarna för att fler i Sverige ska ges möjlighet att donera organ. Trots det behövs fortsatt donationsfrämjande arbete för att vi i Sverige ska bli bättre på att respektera den höga donationsviljan som finns bland befolkningen.

Effekter av ny lag

Den nya lagstiftningen innebär att fler som vill donera organ nu kommer få större möjlighet att faktiskt kunna donera sina organ efter sin död. Sammantaget kommer dessa förändringar, tillsammans med en bättre struktur inom sjukvården, på sikt tillsammans med ett fortsatt donationsfrämjande arbete kunna leda till att upp till dubbelt så många kommer att få möjlighet att donera organ i Sverige på sikt.

Antal transplanterade under 2022

163

LEVER

53

HJÄRTA

49

LUNGA

443

NJURE

2

PANCREAS

16

PANCREAS &
NJURE

1

Ö-CELLER

3

LEVER & NJURE

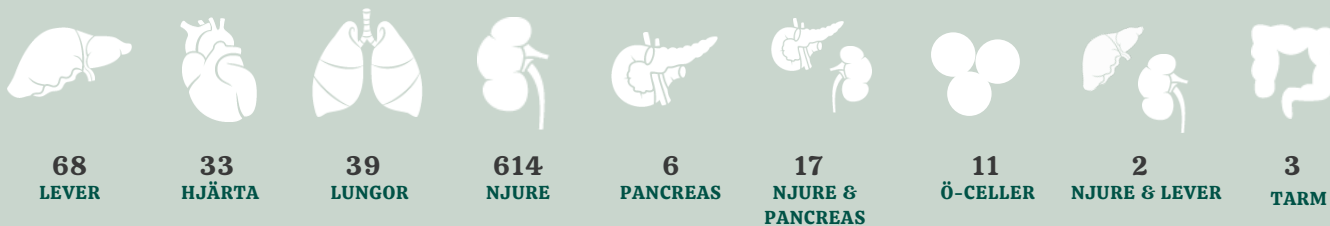
1

TARM

1

HJÄRTA &
LUNGOR

Situationen i Sverige just nu

Antal personer på väntelistan 1 januari 2023

Just nu väntar ungefär **800** personer på organ i Sverige. För att bli uppsatt på en väntelista krävs det att vården redan testat alla alternativa behandlingar. Du ska vara så pass sjuk att du inte förväntas överleva länge utan behandling, men du ska vara tillräckligt frisk för att klara av operationen och rehabiliteringen efter en transplantation. En transplantation är således alltid en sista utväg för en svårt sjuk person. Det är många fler än de som är uppsatta på väntelistan som faktiskt är i behov av organ i Sverige. Det kan vara personer som inte uppfyller dagens kriterier och därför inte sätts upp på väntelistan. Under 2022 var det 37 personer som avled i väntan på organ och 63 personer som permanent togs bort från väntelistan.

Den vanligaste orsaken till att någon blir permanent borttagen är att personen beräknas vara för sjuk för att genomgå en transplantation. Dessa personer avlider, men det syns inte i statistiken lika tydligt.

Hur lång är väntetiden för nytt organ?

Väntetiden för att få ett nytt organ från en avliden person varierar mycket och är ytterst individuell och påverkas av flera olika faktorer som din blodgrupp och eventuella antikroppar. Viktigt att känna till är att väntelistan inte är någon väntelista i den bemärkelsen att det finns en viss turordning. Vid varje möjligt organdonationstillfälle arbetar sjukvården med avancerad matchning för att säkerställa att det donerade organet transplanteras till den person som på väntelistan har bäst förutsättningar för att kunna ta emot det nya organet i kroppen. Det innebär att vissa får vänta väldigt länge medan andra enbart väntar några få dagar eller veckor.

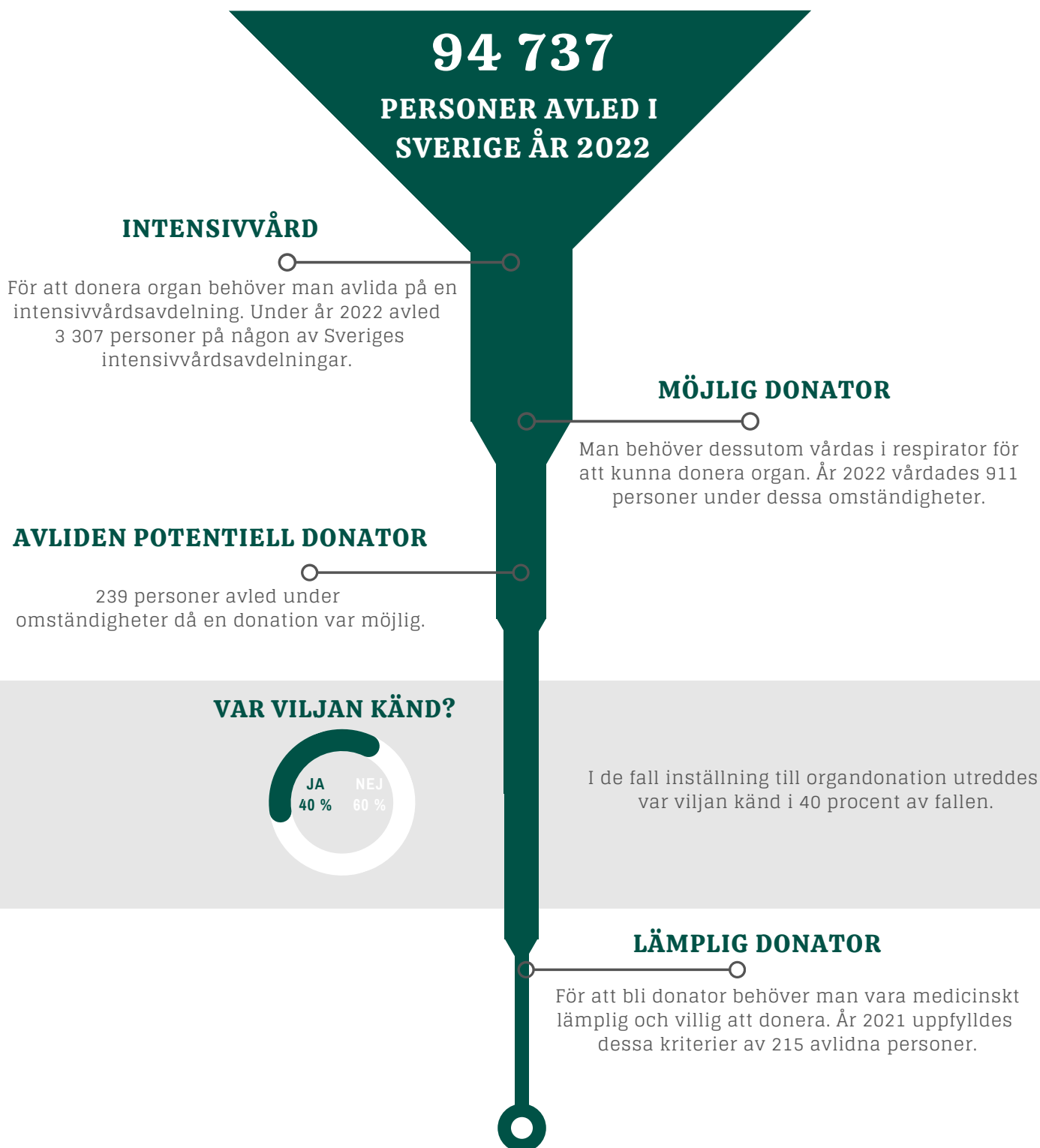
"Det finns ingen som kan donera sina organ utan att få organbevarande behandling, det är en förutsättning för alla som ska donera."

Ingrid Sandgren, Ordförande VOG Organ och RDAS Västra Götaland

Vilka förutsättningar måste vara uppfyllda vid organdonation?

När det kommer till organdonation är intensivvårdsavdelningarna och de som arbetar där centrala i donationsprocessen. Det är genom deras arbete som möjliga donatorer kan identifieras och möjliggöra för dem att donera organ. Den viktigaste förutsättningen för att kunna donera organ efter sin död är att man vårdas på en intensivvårdsavdelning, behandlas med respirator och får medicinsk behandling som bevarar organens funktion efter brytpunkten. Genom att vårda patienter med respirator hålls luftvägen fri och gör det möjligt att syresätta kroppen. På detta sätt kan organen fortsätta att fungera hos mottagaren.

Varför kan så få donera organ?

206 FAKTISKA DONATORER 2022

Donationsfrämjande arbete är avgörande

Organdonation är en komplex fråga

I Sverige avlider varje år närmare 90 000 personer, men endast en bråkdel av dessa har möjlighet att donera sina organ efter döden. Förra året, 2022, hade Sverige rekordmånga organdonatorer, hela 206 personer, vilket är fantastiskt. Men siffran hade kunnat vara betydligt större. Nästan 9 av 10 personer är positiva till organdonation efter sin död.

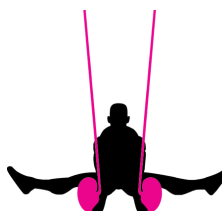
Organdonation är en komplex fråga, och det är många faktorer som samverkar. För att lösa bristen på organ i Sverige, behövs en kombination av förändringar och förbättringar inom flera områden. En ny uppdaterad lagstiftning har varit en av de viktigaste förändringarna för att Sverige ska bli bättre på organdonation. Men fortsatt donationsfrämjande arbete krävs för att vi i Sverige ska bli bättre på att respektera den höga donationsviljan som finns bland befolkningen.

MOD har sedan starten 2012 arbetat för att förändra situationen i Sverige i fråga om organdonation, med målsättningen att ingen ska behöva dö i väntan på nytt organ.

Sex prioriterade donationsfrämjande åtgärder

- Implementering av ny lagstiftning. Den nya lagstiftningen är central för att fler ska ges möjlighet att donera organ. Den nya lag som träder i kraft den 1 juli innehåller den tydlighet som sjukvården länge efterfrågat. Detta förblir den enskilt viktigaste faktorn för att fler ska kunna donera organ. Läs mer om den nya lagstiftningen här.
- Intensivvården är avgörande. När det kommer till organdonation är intensivvårdsavdelningarna och de som arbetar där centrala i donationsprocessen. Det är genom deras arbete som möjliga donatorer kan identifieras och ges möjlighet att donera organ. Därför är det avgörande att intensivvården har rätt resurser för att arbeta donationsfrämjande.

- Regionalt likvärdiga förutsättningar. Idag råder det regionala skillnader som delvis beror på att organdonation inte alltid ses som en naturlig del av vården i livets slutskede, men också på grund av att lagstiftningen länge varit bristande. Detta innebär att möjligheten att donera organ efter sin död varierar i olika regioner. I förlängningen leder detta till att möjligheten till livräddande transplantationer är ojämnt fördelad i landet.
- Implementering av DCD (donation efter cirkulationsstillestånd) på fler sjukhus. Denna donationsform har redan implementerats på flertalet sjukhus. Under 2022 gavs 47 personer möjligt att donera sina organ tack vare DCD som donationsmetod. Genom att införa donation efter cirkulationsstillestånd vid fler sjukhus i Sverige skulle antalet donatorer kunna öka med upp till 40 procent.
- Organdonation behöver bli en naturlig del av vården i livets slutskede. Det är viktigt att skapa en organisation där organdonation ses som en naturlig arbetsuppgift inom intensivvården. Inom intensivvården arbetar man alltid för att rädda livet på den patient som vårdas, men när det inte är möjligt och det står klart att patienten kommer att avlida, ska uppdraget övergå till att vara donationsfrämjande, och till att rädda andra människors liv.
- Förenkla levande donation och främja det nordiskt njurbytesprogrammet. Sverige är idag världsledande inom levande donation, men det finns många saker som kan förbättras för att förenkla för fler som vill donera. Genom att främja det nordiska njurbytesprogrammet kommer fler personer att kunna bli transplanterade med njurar från levande donatorer. Detta minskar väntetiden både för de som står på listan för en njure från en avliden donator och för den som får en njure från en levande donator.

Läs mer på
www.merorgandonation.se/nylagstiftning

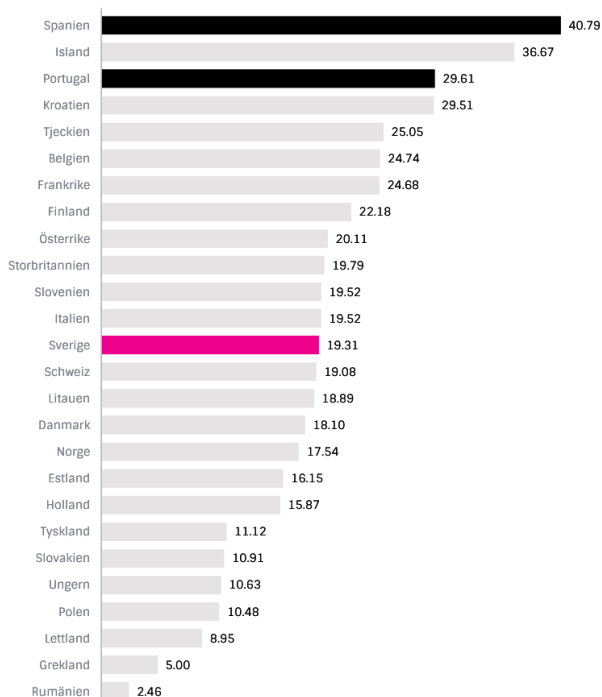
Sverige och Europa

Sverige är det land i världen där donationsviljan är högst.

Hela 85% av oss vill donera organ för att rädda någon annan. Samtidigt är Sverige ett av de sämre länderna i Europa på att ta tillvara denna höga vilja. För att bli donator krävs det att du dör under väldigt specifika omständigheter. Du behöver avlida på en intensivvårdsavdelning, under pågående respiratorbehandling. Av de ca 90 000 personer som avlider varje år i Sverige är det enbart några få hundra personer varje år som avlider under de omständigheter som krävs för att bli donatorer.

Det primära problemet har fram till nu varit att Sverige haft ett föråldrat och otydligt regelverk kring vad sjukvården får och inte får göra för att respektera viljan hos de som vill bli donatorer. Den 1 juli trädde den nya lagstiftningen om organdonation i kraft. Den tillsammans med fortsatt strukturerat donationsfrämjande arbete kommer på sikt leda till att Sverige kan dubblera antalet organdonatorer. För att nå dit kvarstår fortsatt arbete för att främja organdonation. På föregående sida kan du läsa om sex prioriterade donationsfrämjande åtgärder.

Donatorer per miljon invånare i Europa 2021

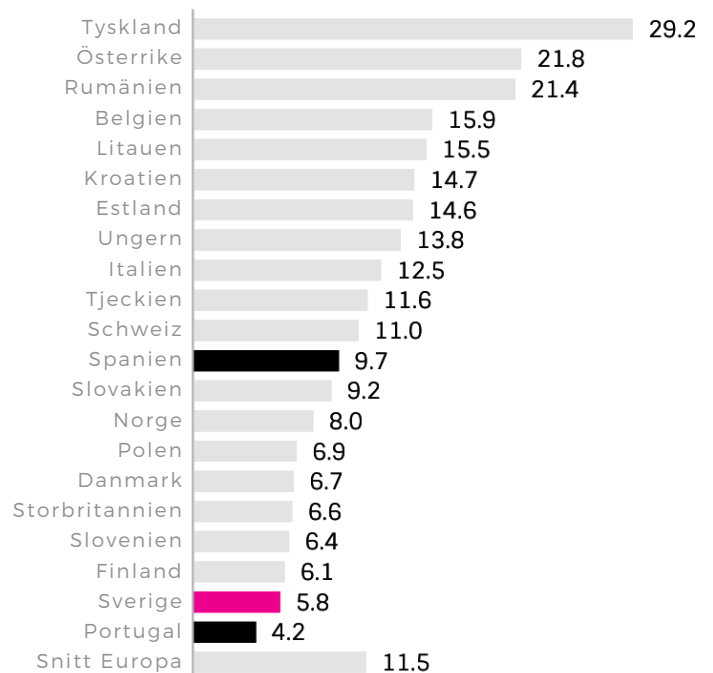
Antalet Intensivvårdsplatser spelar roll

Det finns länder med färre intensivvårdsplatser än Sverige som lyckas identifiera fler organdonatorer, och det finns länder med mycket fler intensivvårdsplatser med färre donatorer. Men antalet intensivvårdsplatser spelar stor roll ur flera perspektiv, där det primära naturligtvis är att erbjuda adekvat vård till de patienter som är i behov av intensivvård. Desto fler intensivvårdsplatser som finns, ju fler patienter ges möjlighet till livräddande insatser. Fler intensivvårdsplatser kommer troligtvis också resultera i att fler som vill donera kan ges möjlighet att göra det.

Antal iva-platser per 100 000 invånare

Europa

De två vanligaste frågorna

Varför är alla inte automatiskt organdonatorer?

En vanlig föreställning är att sättet hur man tar ställning (opt-in vs opt-out) är den viktigaste faktorn för hur många donatorer som finns i ett specifikt land. Så är inte fallet, då andra faktorer har större påverkan på hur många som kan bli organdonatorer i ett land.

I Sverige finns det tre sätt att ta ställning för organdonation; Donationsregistret, donationskort eller att man pratar med sina närstående. Alla tre sätten är lika mycket värda juridiskt.

När en person avlider under de förutsättningar som krävs för att organdonation ska vara möjlig undersöker sjukvården viljan till donation. Om viljan inte finns uttryckt, varken i donationsregistret eller på annat sätt uttryckt i till exempel donationskort eller samtal med närstående, gäller förmodat samtycke. Under 2022 var viljan känd i drygt 40 % av fallen.

Det förmodade samtycket betyder i praktiken att alla som inte sagt nej till organdonation är positiva till att donera sina organ.

Varför blir inte fler donatorer?

I Sverige måste man avlida på en intensivvårdsavdelning under pågående respiratorbehandling för att bli donator.

Av de drygt 90 000 som avled 2022 var det ca 3300 som dog på en intensivvårdsavdelning. Av dessa var det bara 240 personer som avled under omständigheter då en donation var möjlig. Totalt hade Sverige 206 organdonatorer under 2022, vilket var ett rekordår i antalet donatorer.

Nästan nio av tio personer vill donera organ efter sin död i Sverige. De flesta har de medicinska förutsättningarna för att kunna donera, men det krävs att man avlider på ett väldigt specifikt sätt för att bli donator, på en intensivvårdsavdelningen under respiratorvård.

Det handlar således inte primärt om hur många som är anmälda till donationsregistret eller vilket typ av register vi har. För att bli bättre på organdonation och att respektera den höga donationsvilja som finns i Sverige behöver man utöka kriterierna för vem som får bli organdonator. Genom att införa beprövad praxis från våra Europeiska grannländer kan vi bli bättre på att respektera människors inställning till organdonation.

Snabba fakta om organdonation och transplantation

- Just nu väntar omkring 800 personer på nytt organ i Sverige.
- Ungefär en person dör i veckan i väntan på organ i Sverige.
- 2022 hade Sverige 206 organdonatorer som donerade organ efter sin död.
- Flera än en person i veckan tas permanent bort från väntelistan.
- 85% av Sverige befolkning är positiva till organdonation.
- 1 juli 2022 trädde den nya lagstiftningen om organdonation i kraft.
- Det är möjligt att på sikt dubblera antalet donatorer med den nya lagstiftning som nu röstats igenom.
- En donator kan rädda upp till åtta andra personers liv.
- Sverige är världsledande på transplantationer men bland de sämre på organdonationer.
- Det finns inga medicinska, etiska, ekonomiska, politiska eller religiösa hinder för att vi ska bli bättre på organdonation i Sverige.
- Sverige har högsta viljan men är en av de sämre på att respektera viljan till donation.
- Förra året genomfördes det 755 transplantationer, 99 av dem tack vare levande donatorer.
- Lösningarna finns - det gäller att implementera det som redan fungerar i andra länder.
- Över 25 000 personer har hittills fått nytt liv genom en transplantation i Sverige.
- Sverige har idag två regionala donationscentrum, RDC Stockholm och Gotland och RDC Väst. RDC Väst invigdes 20 januari 2022.
- Spanien är bäst i världen när det kommer till organdonation.

